

# ימי עיון בתנ"ך תשע"ט

## קורבן זבח שלמים (שיעור מס' 93)

יונתן גרוסמן

### 'זבח שלמים'

**רשב"ם** (תשלום): "מאחר שאינו לשון 'עולה' ואינו 'כליל' אלא לשון 'שלמים' שמשמע לשון 'נדר וצריך לשלם את נדרי' שהיא לשון תשלומים, אז יהא דינו כמו שמפרש והולך".

**רמב"ן** (שלם): "והשלמים – מלשון 'וכל חפצי ישרים' (ישעיה מ"ד, כח), 'אבנים שלימות' (דברים כ"ז, ו)".

**רש"י** (שלום): "שלמים שיש בהם שלום למזבח ולכהנים ולבעלים".

### האומנם 'קדשים קלים'?

ויקרא ז', טז-יח	ויקרא י"ט, ה-ח
וְאִם נִדְרָא אוֹ נִדְבָה זָבַח קָרְבָּנוֹ	וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה לְרִצְוֹנְכֶם תִּזְבְּחֵהוּ.
בַּיּוֹם הַקָּרִיבוּ אֶת זִבְחוֹ אֲכָל וּמִמֶּחֶרֶת... וְהִנּוֹתֶר מִבֶּשֶׂר הַזָּבַח בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָאֵשׁ יִשְׂרָף.	בַּיּוֹם זִבְחֶכֶם אֲכָל וּמִמֶּחֶרֶת וְהִנּוֹתֶר עַד יוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָאֵשׁ יִשְׂרָף.
וְאִם הָאֵלֶּל אֲכָל מִבֶּשֶׂר זָבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יִרְצָה הַמִּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יִחְשָׁב לוֹ פְּגוּל יִהְיֶה	וְאִם הָאֵלֶּל יֲאָכַל בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פְּגוּל הוּא לֹא יִרְצָה.
וְהִנָּפֵשׁ הָאֲכָלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָה תִּשָּׂא.	וְאֲכָלְיוּ עֲוֹנוֹ יִשָּׂא <b>כִּי אֶת קֹדֶשׁ ה' חָלַל</b> <b>וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמּוּיָהּ.</b>

**מכילתא דרשב"י על שמות כ"ג, יח**: "לא ילין חלב חגי עד בקר" – מכאן אמרו הקטר חלבים כל הלילה. 'לא ילין חלב חגי עד בקר' – לפי שמצינו בקדשי קדשים שבזמן אכילתן הקטרתן, יכול אף קדשים קלים כן? ת"ל 'לא ילין חלב חגי עד בקר'".

**משנה ברכות, פ"א, מ"א**: "הקטר חלבים ואברים, מצותן עד שיעלה עמוד השחר. וכל הנאכליו ליום אחד, מצותן עד שיעלה עמוד השחר. אם כן, למה אמרו חכמים עד חצות, כדי להרחיק את האדם מן העבירה".

**"על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו על זבח תודת שלמים" (ז', יג)**

**רמב"ן**: "והנכון שהוא 'על' כמשמעו – שיוסיף על הזבח לחם וכן על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו, שביא חלות לחם חמץ ועליהם יוסיף להביא קרבנו שהוא לחם המצה הנזכר, והכל יביא על הזבח. ועשה עיקר לחם החמץ, ושאר הלחם עליו, בעבור שהוא מרובה כנגד כל שאר המינין".

שלמי נדר ונדבה / שלמי תודה

# ימי עיון בתנ"ך תשע"ט

**רש"י לויקרא ז', יב:** "אם על דבר הודאה על נס שנעשה לו, כגון יורדי הים והולכי מדבריות וחבושי בית האסורים וחולה שנתרפא שהם צריכין להודות".

**משנה קנים פ"א, מ"א:** "איזהו נדר? האומר 'הרי עלי עולה'. ואיזהו נדבה? האומר 'הרי זו עולה'. מה בין נדרים לנדבות? אלא שהנדרים מתו או נגנבו חייבים באחריותם, ונדבות מתו או נגנבו אין חייבין באחריותן".

**אברבנאל, פירושו לויקרא ז':** "ואפשר לומר עוד, שהיו שלמי תודה באים עם לחם רב, כדי שבעל השלמים כשהוא מקדיש קרואיו לא יחסר לחמו. כי אם לא יהיה לו לחם ברבוי ולשובע, ימנע מלהקדיש קרואיו לאכול עמו שלמיו, כי הבשר לא יאכל מבלי לחם... ועם זה נשיב גם כן, למה הבדיל ה' שלמי תודה להיותם נאכלים ביום ולילה, ושאר השלמים נאכלים לשני ימים ולילה אחד, כמו שמבואר בפרשה. כי הנה היה זה כדי לפרסם הנס. וזה, שהבעל שלמי תודה, כשהוא רואה ששלמיו אינם נאכלים אלא ליום ולילה עד חצות, הוא מזמין על שלמי תודתו אחיו ואוהביו ומיודעיו לאכול ולשמוח עמו. וישאלו זה את זה על מה היה תודתו. והוא יגיד להם הנסים והנפלאות שעשה עמו ה', 'יורוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו'. ואלו היו שלמי תודה נאכלים כשאר השלמים לשני ימים ולילה אחד, לא היה הבעל מזמין לשום אדם, כי לשני ימים ולילה אחד בבית אחד יאכל. אבל בראותו הבשר והלחם רב בביתו, ושלא יאכל אלא ליום ולילה אחד, בהכרח יקרא רבים ממיודעיו ואחוזות מרעהו לאכול. פן יהיה ביום המחרת ללעג ולקלס לבני אדם, הרואים אותו שורף כמות גדול מתודת שלמיו, ואת אחיו ואוהביו לא קרא".

## ואולי: שלמי נדר ותודה / שלמי נדבה?

**ראב"ע לויקרא ז', טז:** "ואם נדר – שבטא בשפתיו בצר לו. ונדבה – שנדבה רוחו אותו להביא זבח לשם".

"וַיִּגְדַּל בְּקוֹל תוֹדָה אֶזְבְּחָהּ לָךְ / אֲשֶׁר נִדְרַתִּי אֲשַׁלֶּמָּה שְׂוַעֲתָהּ לְה'" (יונה ב', י).  
 "זִבְחַ לְאֱלֹהִים תוֹדָה / וְשִׁלְמִם לְעֶלְיוֹן נִדְרֶיךָ" (תהלים נ', יד).  
 "עֲלֵי אֱלֹהִים נִדְרֶיךָ / אֲשַׁלֶּם תוֹדַת לָךְ" (תהלים נ"ו, יג).

## מנחם הרן, "נדר", אנציקלופדיה מקראית:

"שלמי נדר והתודה קרובים זה לזה אבל אינם זהים. וייחודם הוא בכך, שהנדר ניטל מתוך התחייבות מראש ואילו בתודה אין התחייבות כזו. ובזה שונים שניהם מן הנדבה, שבעיקרה אין בה לא התחייבות מראש – עם הציפייה לקיומו של תנאי, ולא רגשי התודה בקשר למאורע חשוב".

המצות והלחם בשלמים (ויקרא ז')	סל המצות באיל המילואים (שמות כ"ט)	סל המצות בשלמי נזיר (במדבר ו')
חלות מצות בלולת בשמן	ולחם מצות	וסל מצות סלת חלות בלולת בשמן
ורקיקי מצות משחים בשמן	וחלות מצות בלולת בשמן	ורקיקי מצות משחים בשמן
וסלת מרבכת חלות בלולת בשמן	ורקיקי מצות משחים בשמן	
על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו		